

Oponentský posudek bakalářské práce Adély Efflerové

## **Faktory ovlivňující tlumočnický výkon ve vzdělávacím zařízení**

Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta,

Ústav českého jazyka a teorie komunikace

Bakalářská práce Adély Efflerové se věnuje jedné z forem simultánního tlumočení, a to tlumočení ve vzdělávání, které si v posledních letech vydobýlo – také díky změnám související legislativy - své nezastupitelné místo. Diplomantka si ve své práci stanovila cíl zaměřit se především na faktory ovlivňující tento typ tlumočnického výkonu.

Předložená práce o osmi hlavních kapitolách má charakter teoreticko-empirické studie. Je logicky dobře členěna (snad jen kpt. 3.3. bych navrhla zařadit až do Příloh), má přehlednou strukturu a celý text je vhodně doplněn o 29 tabulek a 2 grafy.

První, teoretickou, část bakalářské práce autorka zpracovává na základě odborné literatury, platného legislativního rámce, vlastních zkušeností a na základě informací získaných z rozhovorů s tlumočnickými působícími ve vzdělávání (viz Přílohy II – VII). V počátečních kapitolách autorka nejprve definuje podstatu tlumočení ve vzdělávání; popisuje její specifika, charakterizuje - a z hlediska tlumočení - porovnává situaci v našich školách do r. 1991 se situací po r. 1991. Vhodně se (v kpt. 3) zabývá také rolí tlumočnicků ve vzdělávání, resp. její nejednoznačností. V závěrečných kapitolách teoretické části práce se autorka zaměřuje na charakteristiku a popis faktorů ovlivňující simultánní tlumočení v obecné rovině, z nichž následně (v kpt. 5) vybírá (a které současně obohacuje) o faktory, které mají - dle názoru diplomantky - své specifické rysy u tlumočení z a do českého znakového jazyka ve vzdělávání.

Ve druhé, empirické, části bakalářské práce se diplomantka věnuje vlastnímu výzkumu faktorů ovlivňujících tento typ tlumočnického výkonu, resp. ověření nejvýznamnějších faktorů popsanych v první části práce. Pro tyto účely si autorka zvolila metodu dotazníkového šetření obsahujícího 28 otázek, ve kterém si klade za cíl zjistit – prostřednictvím respondentů – „*nejen konkrétní údaje, ale i názory a postoje zkoumaných osob*“ (tj. 19 tlumočnicků z různých částí ČR). Z metodologického hlediska je pro mne s podivem, že A. Efflerová v práci jasně neformuluje výzkumný problém a nestanovuje žádné hypotézy. Dále musím podotknout, že mnoho otázek v dotazníku nijak s vymezenými body autorčina deklarovaného zájmu nesouvisí. Domnívám se, že tyto skutečnosti ovlivnily kvalitu celé empirické části. Pro prezentaci jejích výsledků zvolila diplomantka přehledné tabulky a dva grafy. Analýzu odpovědí provádí na každou danou otázku zvlášť, u některých vybraných otázek (proč právě u nich?) si všímá i stupně korelace mezi jednotlivými proměnnými.

V obsáhlé kapitole 7 *Výsledky práce a doporučení* (s. 76 – 98) autorka vhodně propojuje jednotlivé faktory popsané v kpt. 5 s relevantními otázkami dotazníkového šetření, jejichž výsledky zde stručně popisuje a současně doplňuje a usouvztažňuje s informacemi získanými v rozhovorech s tlumočníky. V doporučení pro tlumočníky (vhodná by možná byla i doporučení pro vzdělávací instituce, resp. organizace zajišťující vzdělání pro tlumočníky) autorka uvádí – zdá se mi dost povrchně – informace o tom, kde se tlumočnick může vzdělávat a na co by měl při své práci dbát.

Po jazykové stránce je práce na velmi pěkné úrovni: v textu se vyskytují jen občasné stylizační a formulační nedostatky (např. s. 14, 20, 81, 94 aj.), drobné překlepy a chyby způsobené zřejmě počítačovými úpravami textu. Grafickou jednotnost práce občas narušuje nevhodné rozvržení textu na stránce (s. 23, 34, 59, 68, 82). Vážnější připomínku mám jen k odlišení citace a parafrázování textu: za parafrázovaným textem se již čísla stran neuvádí.

Především z praktické části vyvstává mnoho v práci nezodpovězených otázek. Zde bych položila několik z nich:

1. V kpt. 4 (s. 27) zmiňujete, že jedním z lingvistických faktorů ovlivňujících tlumočnickův výkon je také to, zda samotný projev řečníka je (či není) veden v jeho mateřském jazyce. V kpt. 5 tento faktor neuvádíte. Domníváte se, že svá specifika při tlumočení z/do ČZJ ve vzdělávání nemá?
2. Na s. 48 uvádíte pod bodem „Schopnost tlumočení na různých stylových rovinách“ pouze problematickou otázku tlumočení/či netlumočení případného vulgárního vyjadřování žáka směrem k pedagogovi či tlumočnickovi. Je tento bod správně nazván?
3. Proč nebyl do dotazníkového šetření zahrnut tzv. funkční faktor – Povědomí o roli tlumočnicka v komunikaci -, když se o něm zmiňovali tlumočnicki při osobních rozhovorech? Jaká byla vlastně návaznost a postup práce diplomantky? Jak se promítly faktory uvedené v kpt. 4, resp. 5, do seznamu otázek v dotazníkovém šetření? Jsou zastoupeny rovnoměrně? Sestavovala diplomantka dotazník až na základě teoretické práce a rozhovorů s tlumočnicki nebo postupovala jinak?
4. Jsou (A) potřeba navázání očního kontaktu mezi učitelem a žákem a (B) sledování pedagoga ze strany neslyšících studentů jediné příklady faktoru nazvaném „Rozdílnost kultur slyšících a neslyšících Čechů“ (s. 50)? Proč nejsou ty, které uvádíte v praktické části práce (s. 69), uvedeny také v části teoretické? Dokázala byste tento výčet (s. 50 a 69) ještě obohatit?
5. Na s. 77 uvádíte: „*Výsledná zjištění u jednotlivých faktorů nejsou vždy vyvážená, je to tím, že k některým faktorům se v dotazníkovém šetření váže více otázek než k jiným.*“ Mohla jste to jako autorka dotazníkového šetření ovlivnit? Pokud ano, byl Váš záměr dotazník takto sestavit nebo to vnímáte jako chybu?

6. Na téže straně uvádíte, že jste výsledky z dotazníků zakreslila ve formě grafů. Kde jsou tyto grafy uvedeny?

**Závěr:** Bakalářská práce Adély Efflerové splňuje požadavky kladené na bakalářskou práci. Doporučuji ji k obhajobě.

Návrh hodnocení: VELMI DOBŘE až DOBŘE (dle průběhu obhajoby)

Praha 6. září 2013

Romana Petráňová